

Godišnji izvještaj udruge FACTUM za 2025. godinu

1. TKO SMO – OSNOVNE INFORMACIJE O UDRUZI FACTUM

Udruga Factum je osnovana u cilju promicanja filmske kulture i audio-vizualne umjetnosti, naročito u području dokumentarnog filma. Tijekom 29 godina postojanja, Factum je realizirao gotovo stotinu dokumentaraca koji su prikazani na više od dvjesto festivala i koji su osvojili niz međunarodnih nagrada, uključujući recentnu Zlatnu golubicu na DOK Leipzigu. Factumovi filmovi osvojili su dvije nagrade Vladimir Nazor za filmsku umjetnost, šest nagrada Oktavijan, pet Zlatnih arena na Pulskom filmskom festivalu, tri Grand Prix-a na Danima hrvatskog filma, te niz nagrada za pojedine umjetničke doprinose. Factum je organizator međunarodnog festivala dokumentarnog filma ZagrebDox, jednog od svega 40-ak svjetskih festivala čiji pobjednici konkuriraju za godišnju nagradu Europske filmske akademije u kategoriji dokumentarnog filma, te programa usavršavanja ZagrebDox Pro.

Dokumentarni projekt Factum pokrenuo je 1997. godine Nenad Puhovski u okviru Centra za dramsku umjetnost, pri tadašnjem (Soroševom) Institutu Otvoreno društvo. Stvoren je sa zadaćom da podupire nezavisnu dokumentarističku produkciju koja u to vrijeme, s obzirom na političke i društvene prilike, nije postojala.

Factumovi se filmovi tematski mogu svrstati u nekoliko grupa. Prvu čine filmovi koji su govorili o najnovijoj hrvatskoj povijesti, filmovi koji su izazivali prijepore, oštre kritike i javna sučeljavanja, filmovi koji su tematizirali priče kojima se nitko drugi u to vrijeme nije želio baviti – filmovi, dakle, koji su predstavljali značajan tematski iskorak, ne samo u Hrvatskoj, već i u čitavoj regiji. To su, među ostalim, *Oluja nad Krajinom*, *Lora - Svjedočanstva*, *Paviljon 22*, *Nemam ti šta reć' lijepo*, *Tri*, *Blokada* i *Mirotvorac*.

Factum je domaći pionir na polju autobiografskog dokumentarca. Omogućio je da se hrvatski dokumentarac uključi u svjetski trend intimnog i osobnog preispitivanja svijeta u kojem živimo, i to kroz filmove koji govore o samim autorima. To su filmovi poput *Graham i ja*, *Dečko kojem se žurilo*, *Sve o Evi*,

Klasa optimist, Ratni reporter, Iza ogledala, Goli, Dum spiro spero, Generacija '68, Naša djeca i Naći ću te.

Factum je razvio i treću produkcijsku *liniju* – dokumentarce o ljudima s margine. Bez obzira na to što je interes za takve teme uvijek postojao u hrvatskoj dokumentarističkoj tradiciji, činjenica je da su Factumovi autori o njima progovorili u trenutku homogeniziranja društva i guranja svih vrsta manjina na potpunu marginu. Tu su, osim prije spomenutih filmova, *Pešćenopolis, Čuvar tegljača, Sve 5, Vajt, TDZ - za uspomenu i dugo sjećanje, Zajedno, Čedo* i mnogi drugi.

Konačno, u recentnom razdoblju, Factum je počeo razvijati i četvrtu tematsku i produkcijsku liniju. Riječ je o muzičkim dokumentarcima, filmovima koji se bave pozadinom glazbenih trendova i bendova ispričanim kroz vizure ljudi koji su tu glazbu i stvarali. Tako su od drugog djela 2010-ih nastali filmovi *Tusta, Glasnije od oružja, Put do sutona* te *Underground top lista*.

Factum je također uključen u sustav europskih filmskih koprodukcija pa su tako (kao manjinske koprodukcije) nastali filmovi *Ljubavna odiseja, Snovi se vraćaju kući, iOtok i Najljepša zemlja na svijetu*.

Djelatnosti Factuma su:

- suradnja sa srodnim domaćim i inozemnim udruženjima i organizacijama i sudjelovanje u zajedničkim projektima,
- organizacija umjetničkih radionica i seminara u sferi filmske kulture i audiovizualnih umjetnosti,
- proizvodnja filmova,
- izdavanje knjiga, časopisa i DVD-a,
- organiziranje i realizacija manifestacija i projekata čiji je nositelj Udruga,
- jačanje suradnje sa srodnim organizacijama u Hrvatskoj i izvan nje,
- informiranje javnosti o djelatnostima Udruge

1.1 STRUKTURA UDRUGE FACTUM

Rad udruge Factum osmišljavaju, vode, koordiniraju i provode ravnatelj, zamjenica ravnatelja, tajnik udruge, zaposlenici udruge, članovi i vanjski suradnici. Ravnatelj udruge od 1.9.2007. godine je Nenad Puhovski. Edita Sentić je zamjenica ravnatelja, Hrvoje Pukšec je tajnik, Luka Rinčić je likvidator. U udruzi su stalno zaposlena tri člana.

2. SAŽETAK RADA UDRUGE FACTUM U 2025. GODINI:

Factum je u 2025. godini uspješno proveo svoje planove i programe.

Uspješno su završeni filmovi *Mirotvorac* redatelja Ivana Ramljaka, *Underground top lista* redateljice Lidije Špegar te *Naći ću te* redateljice Justine Matov.

U različitim fazama razvoja, produkcije i postprodukcije trenutačno se nalaze tri dokumentarna filma: dugometražni *Nije na prodaju* redateljice Marine Aničić Spremo te kratkometražni *Subjektivna* redateljice Anje Koprivšek bit će završeni početkom 2026. godine i premijerno prikazani u travnju na ZagrebDoxu, dok će kratkometražni *Heroin, kruh i rudnici sumpora* redatelja Nikole Strašeka biti završen u drugoj polovini 2026. godine.

2025. godine uspješno je održano 21. izdanje međunarodnog festivala dokumentarnog filma ZagrebDox te program ZagrebDox Pro.

2.1 ORGANIZACIJSKI RAZVOJ FACTUMA

Tim udruge Factum kontinuirano radi na stručnom usavršavanju, predstavljanju svojih projekata i umrežavanju s kolegama iz svijeta dokumentarnog filma. 2025. godine Factumovi predstavnici sudjelovali su na brojim filmskim festivalima, kako u zemlji (Pulski filmski festival, Liburnia Film Festival, Dani hrvatskog filma, Festival mediteranskog filma Split...), tako i u inozemstvu (DOK Leipzig, Ji.hlava IDFF, Fipadoc, Beldocs...).

Također, naš tim odlazi na lokacije snimanja naših dokumentarnih filmova kako bi producent i izvršni producent imali potpuni nadzor nad snimanjima te time bili upoznati s problemima, ako dođe do njih, kako bi se isti mogli što prije ukloniti.

3. PROIZVODNJA AUTORSKOG DOKUMENTARNOG FILMA

Factum proizvodi autorske dokumentarne filmove od svog osnutka 2007. godine (ista djelatnost provodila se i ranije u okviru Centra za dramsku umjetnost). Trenutačno u različitim fazama razvoja, produkcije i postprodukcije radimo na tri dokumentarna filma, dok su još tri filma uspješno završena ove godine.

Završeni dokumentarni filmovi u 2025. godini

Dokumentarni film *Mirotvorac* redatelja Ivana Ramljaka završen je u travnju te je već do kraja godine postao jedan od najnagrađivanijih filmova u Factumovoj povijesti, kao i jedan od najzapaženijih filmova hrvatske dokumentaristike općenito. Riječ je o filmu koji je, među više od stotinu naslova, izazvao najveći interes publike na 21. ZagrebDoxu, zbog čega je organizirana i dodatna (također rasprodana) projekcija, a takoreći nije bilo značajnijeg portala u Hrvatskoj koji nije popratio njegovo premijerno prikazivanje, uz univerzalnu aklamaciju i epitete koje je doživio malo koji hrvatski film u posljednje vrijeme.

Mirotvorac je priča o posljednjih nekoliko mjeseci života Josipa Reihl-Kira, tadašnjeg načelnika osječke policije, u osvit krvavog hrvatsko-srpskog rata, koji je Kir svim silama pokušao spriječiti, ispričana kroz izjave svjedoka i pomoću arhivskih materijala iz tog doba. I danas, nakon više od trideset godina, mnogi su elementi tog ubojstva nerazjašnjeni.

Dokumentarni film *Underground top lista* redateljice Lidije Špegar završen je u ožujku te je svojom specifičnom tematikom i stilom već uoči premijere izazvao popriličan medijski interes.

Ovaj film govori o glazbi u vrlo specifičnom kontekstu, glazbi na sprovodima, gdje dominira žalost koja svoj vrhunac doseže kad se rastajemo od pokojnika. Glazba definitivno igra važnu ulogu u suočavanju s tugovanjem i gotovo je nemoguće zamisliti da se od bližnjih rastajemo bez nje. Prateći glazbenike diljem Hrvatske, film prikazuje raznolikost pogrebnih praksi, ali i glazbenih žanrova koji ih prate. Ti su se žanrovi kroz vrijeme mijenjali, pa se mogu, što na svojevrsni način ovaj film i radi, sastavljati i čitave top liste.

Film na atipičan način pristupa univerzalnoj, ali u pravilu vrlo ozbiljnoj temi - smrtnosti - koju obrađuje uz poštovanje, ali i učestalu dozu humora, intrige, bizarnosti pa donekle i ležernosti. Sve je to popraćeno vrlo promišljenim kadriranjem i iznimno zahvalnim sugovornicima.

U ožujku je također završen i autobiografski dokumentarni film *Naći ću te* redateljice Justine Matov. Njegova snaga leži u vrlo ogoljenom i izravnom pristupu redateljice prema jednom od najintimnijih pitanja koje je prati kroz čitav život – (nepostojećem) odnosu s vlastitim ocem.

Mlada filmašica vraća se kući i započinje potragu za svojim ocem kojeg je poznavala samo dva mjeseca i o kojem nitko nikada nije govorio, premda je bio poznat muzičar, svojevremeno i gitarist legendarnog Parnog valjka. Dok pokušava popuniti prazninu koju je njen otac ostavio iza sebe, neriješeni obiteljski problemi izlaze na površinu, a ona saznaje da je trudna. *Naći ću te* je film o putovanju, traženju, nalaženju, no prije svega o ljubavima koje su pronađene, ali i o ljubavima za koje je prekasno.

3.1 Projekti u različitim fazama razvoja, produkcije i postprodukcije:

- Dokumentarni film *Nije na prodaju* redateljice Marine Aničić Spremo
- Kratkometražni dokumentarni film *Heroin, kruh i rudnici sumpora* redatelja Nikole Strašeka
- Kratkometražni dokumentarni film *Subjektivna* redateljice Anje Koprivšek

Dokumentarni film *Nije na prodaju* redateljice Marine Aničić Spremo

Film je u postprodukciji.

Stjecanjem neovisnosti u Republici Hrvatskoj počinje faza obilježena rapidnom privatizacijom i masovnom izgradnjom koja traje do danas. Potpuna uzurpacija urbanog prostora i gašenje identiteta zagrebačkih kvartova uzrokovana je maksimalnom udovoljavanju investitoru umjesto stanovništvu. Dokumentarni film *Nije na prodaju* priča je o ljudima koji su direktno suočeni s neorganiziranom i ekspanzivnom gradnjom u hrvatskoj metropoli. Njihovo susjedstvo kakvog su poznavali nestaje, a kvaliteta življenja drastično im opada. Film prati obitelji koje nisu pristale na ponude investitora, te su ostale u svojim kućama.

Film je u fazi obrade slike i mixa zvuka.

Kratkometražni dokumentarni film *Heroin, kruh i rudnici sumpora* redatelja Nikole Strašeka

Film je u produkciji.

Ovo je autobiografska, kratkometražna crtica jednog od najtalentiranijih hrvatskih dokumentarista, Nikole Strašeka, autora kulturnih uradaka *Ubil bum te* i *Vajt*.

„... ušao sam u komunu navučen na heroin, diazepame, speed i alkohol. Bio sam težak 58 kilograma na 1,90 m, ispijen, rastrzan, s ožiljcima promašenih uboda po rukama, loš kao čitava ta godina, kao čitavo to vrijeme. Iako uvjeren u vlastitu jedinstvenost i sklon da je preuveličavam u svijetu, priča o mojoj narkomaniji nalik je bezbrojnim takvim pričama i skladno me uklopila u zajednicu kojoj dvadeset godina nisam htio priznati da pripadam, a pripadao sam joj više nego išemu drugome, više nego svom djetetu, ženi, bratu, profesiji, opstanku...”

Film je u fazi montaže.

Kratkometražni dokumentarni film *Subjektivna* redateljice Anje Koprivšek

Film je u produkciji.

Subjektivna počinje od zadane forme: redateljica treba napraviti film o prošlogodišnjem izdanju ZagrebDoxa koji nije klasična festivalska kronika. Umjesto objektivna pregleda događaja i filmova, na njoj je da dočara vlastito iskustvo; da napravi, dakle, nešto osobno. Ali kakvo su to mjesto festivalske kronike za ispoljavanje osobnosti? Film prati njezin pokušaj definiranja tragova koje je festival ostavio na njoj – kako kroz filmove koje je gledala, tako i kroz slučajne susrete i usputne misli. U vrtlogu socijalne anksioznosti, zabave, nepredvidljivih trenutaka i spoznaja, saznajemo što znači doživjeti jedan festival dokumentarnog filma i što nosimo sa sobom kada je gotov.

Film je u fazi montaže te reguliranja svih prava.

4. DISTRIBUCIJA I PLASMAN FACTUMOVIH DOKUMENTARNIH FILMOVA

Na polju plasmana i distribucije, Factumovu 2025. godinu obilježio je film *Mirotvorac*, ali su i brojni drugi Factumovi filmovi prikazani diljem Hrvatske i Europe.

Nakon svjetske premijere na ZagrebDoxu u travnju, film *Mirotvorac* Ivana Ramljaka uvršten je na programe gotovo svih renomiranih hrvatskih festivala koji prikazuju dokumentarne naslove te je osvojio impresivan broj nagrada. Izdajamo: Pulski filmski festival (Velika zlatna arena za najbolji film i Zlatna arena za montažu), Dane hrvatskog filma (Grand Prix i Nagrada za najbolji scenarij), Liburnia Film Festival (Najbolji film i Nagrada publike), Cinehill Film Festival (Nagrada publike), Rab Film Festival (Nagrada publike i Posebno priznanje ocjenjivačkog suda), Porečdox (Najbolji film i Nagrada publike) te DOKUart.

Svoj međunarodni festivalski put, *Mirotvorac* je započeo krajem listopada na najstarijem festivalu dokumentarnog filma na svijetu, DOK Leipzigu, i to na

najbolji mogući način – osvojivši Zlatnu golubica za najbolji Međunarodni dokumentarni film. Nakon toga je prikazan na FilmFestival Cottbusu i Festivalu autorskog filma (nagrada Najhrabriji film Hrabrog Balkana). Krajem 2025. godine, potvrđene su dodatne inozemne projekcije za početak nadolazeće godine, uključujući i onu u sklopu renomiranog Doc Fortnighta (MoMA).

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava iz Osijeka dodijelio je filmu Nagradu za promicanje mirotvorstva, nenasilja i ljudskih prava „Krunoslav Sukić“ 2025.

Uključujući kina, centre za kulturu i različite manifestacije, *Mirotvorac* je 2025. godine prikazan na 120 projekcija u čak 36 različitih hrvatski gradova i mjesta. U suradnji s Loly.tv platformom, ostvario je i zapažene VOD brojke.

Mirotvorac je u mnogim izborima filmskih kritičara uvrštena među najbolja dokumentarna ostvarenja 2025. godine:

<https://film-mag.net/wp/?p=60603>

Drugi Factumov film završen 2025. godine, *Underground top lista* Lidije Špegar, nakon ZagrebDoxa u travnju prikazan je na Ciné Open Festivalu (Francuska), Dok'n'Ritam festivalu (Srbija) te Mediteran Film Festivalu (Bosna i Hercegovina).

Naći ću te Justine Matov također je imao svjetsku premijeru na ZagrebDoxu.

I dalje je postojao značajan interes za višestruko nagrađivanim Factumovim filmom *Naša djeca* (2024.) redatelja Silvestra Kolbasa, koji je prikazan u sklopu natjecateljskih programa na SEEfestu (SAD) i UnderhillFestu (Crna Gora), na Balkamu - regionalnoj smotri najboljih snimateljskih postignuća (Slovenija) te tuzemno u sklopu programa Tjedan dokumentarnog filma (Velika Gorica) i Liburnia uplovljava (Nerezine), u Pučkom otvorenom učilištu Koprivnica te u sklopu edukativnih programa Filmska naSTAVa (Zagreb) i Škola medijske kulture (Pula). U ožujku je Hrvatsko društvo filmskih kritičara upravo *Našoj djeci* dodijelilo Oktavijana za najbolji dugometražni dokumentarni film 2024. godine.

U suradnji s Knjižnicama grada Zagreba, održane su projekcije filma *Književna groupie* redatelja Nikice Marovića, uz gostovanja filmske ekipe i protagonista. Programi su održani u Knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića, Knjižnici Medveščak te Knjižnici Ivana Gorana Kovačića.

I drugi filmovi Factumove proizvodnje prikazani su u Hrvatskoj: *Lora – svjedočanstva* prikazan je u travnju u sklopu festivala „Protiv zaborava“ (Zagreb), *Glasnije od oružje* prikazan je u srpnju u sklopu programa Filmska naSTAVa (Zagreb), u rujnu je otvorio festival Fališ (Šibenik), a u studenom je prikazan u Srednjoj školi Duga Resa, *Tusta* je prikazan u kolovozu u sklopu programa „Slučajno kino“ (Rijeka), *Iza lica zrcala* u rujnu u sklopu manifestacije Littera Gacka (Otočac), a *Peščenopolis* u studenom u Centru KNAP (Zagreb). U sklopu festivala „Od otpora do mira“, uz *Mirotvorca*, u studenom u Labinu prikazani su *Goli* i *Napušteni grad*.

Factum je drugu godinu zaredom sudjelovao u programu Ruksak (pun) kulture te smo projekt Dox u školi, koji se sastoji od projekcije Factumovog filma *Djeca tranzicije* i radioničkog dijela s razgovorom o filmu i predstavljanjem alata za uvod u teoriju filma i izradu filma, u 2025. proveli u rujnu u Srednjoj školi „Vladimir Nazor“ Čabar, u listopadu u Obrtničkoj školi Osijek, Tehničkoj školi Virovitica, Srednjoj školi Hvar te njezinoj izdvojenoj lokaciji Jelsa, a u prosincu u Gimnaziji Gospić.

Na temelju javnog Poziva za dostavu ponuda, HRT je otkupio licenciju za emitiranje tri Factumova naslova, *Mirotvorca*, *Naše djece* i *Tuste*. United Media grupacija otkupila je licenciju za emitiranje *Tuste* i *Iza lica zrcala* na njihovim kablovskim kanalima Nova S (Srbija) i Nova M (Crna Gora). Brojni Factumovi filmovi također su tijekom godine prikazani i na Klasik TV-u.

Factumoteka

Brze i konstantne promjene u distribucijskom okruženju zahtijevaju nove načine pristupanja širokom spektru publike. Usprkos tradicionalnoj distribucijskoj praksi

koja podrazumijeva distribuciju filmova na festivalima i u kinima, sve više produkcija provodi online distribucije ili hibridne distribucije koje obuhvaćaju i tradicionalnu i online distribuciju kako bi film dosegnuo što veću prepoznatljivost i gledanost. Factumoteka je projekt koji želi online distribucijom filmova doprijeti direktno do novih publika distribuirajući sadržaj online, dostupan u cijeloj državi, ali i u svijetu. Isto tako želi i staru i novu publiku zadržati, stimulirati, educirati i stvoriti naviku konzumiranja i promišljanja dokumentarnog filma. Projekt Factumoteke smo počeli provoditi u 2018. godini, a 2025. godine Factum je ponovno započeo proces digitalizacije i optimizacije za online gledanje svojih starijih naslova te je platformu obogatio za 4 nova filma: *Vanka škvare*, *Život na svježem zraku*, *Razorubičenje* i *Vajt*. Time je ukupan broj naslova u ponudi došao do brojke 46, među kojima ima i filmova koji su trajno besplatno dostupni našoj publici.

Uspostavljena je suradnja s Loly.tv streaming platformom, koja je od rujna svoju ponudu obogatila sa sedam Factumovih naslova.

Također, nastavljena je i proširena suradnja s United Mediom oko VOD distribucije Factumovih filma (*Dečko kojem se žurilo*, *Dum spiro spero*, *Godine hrđe*, *Iza lica zrcala*, *Tusta*), koji su na teritorijima Bugarske, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Srbije i Slovenije postali dijelom Nova Docu platforme.

Pojedini Factumovi naslovi također su već tradicionalno dostupni i na međunarodnim streaming platformama GuideDoc i dafilms.com.

5. DVADESET I PRVI FESTIVAL ZAGREBDOX 2025.

PROGRAM FESTIVALA I OSTVARENI REZULTATI:

Dvadeset i prvo izdanje ZagrebDoxa – međunarodnog festivala dokumentarnog filma održano je od 30. ožujka do 6. travnja 2025. u Kaptol Boutique Cinema kinima te Dokukinu KIC u Zagrebu.

Tijekom osam festivalskih dana publika je kroz 240 projekcija imala priliku vidjeti 107 dokumentarnih ostvarenja iz 47 država svijeta u 17 programskih cjelina. U utrci za glavnu nagradu, Veliki pečat, ukupno se natjecalo 38 filmova - 20 u međunarodnoj i 18 u regionalnoj konkurenciji.

I ove su godine službeni programi ZagrebDoxa sadržavali niz filmova koji su bili nagrađivani i prikazivani na najznačajnijim svjetskim festivalima kao što su Berlin, Venecija, Cannes, Sundance, IDFA, CPH:DOX, Visions du Réel i DOK Leipzig. Dobitnik našeg Velikog pečata u Međunarodnoj konkurenciji, *Gospodin Nitko protiv Putina*, koji je na ZagrebDoxu imao jedno od svojih prvih svjetskih festivalskih prikazivanja, kasnije je ovjenčan i nagradom Oscar.

Prikazano je čak 19 hrvatskih dokumentarnih filmova, gotovo isključivo kao barem nacionalne premijere te gotovo svaki put uz popratni razgovor s filmskim ekipama.

Projekcijama je prisustvovalo 15.724 gledatelja, čime je nadmašena prošlogodišnja iznimno visoka brojka te nastavljen trend rasta u ovoj kategoriji. Više od 100 međunarodnih i domaćih gostiju, više od 40 Q&A razgovora nakon projekcija te medijska vidljivost od 810 tisuća Eura prema komercijalnoj vrijednosti ostvarenog PR-a dodatni su pokazatelji uspjeha.

U svojem 21. izdanju, ZagrebDox je uveo čitav niz novih programskih, organizacijskih i provedbenih elemenata, od kojih izdvajamo: uvođenje programska sekcije „Audio Dox“ u kojoj su predstavljeni ponajbolji recentni europski audio dokumentarni projekti; uvođenje dvije nagrade publike, jedne u kategoriji regionalnog filma i druge u kategoriji međunarodnog filma; pokretanje post-festivalskog prikazivanja dijela programa putem streaminga; te implementiranje digitalnog glasanja za nagradu publike.

Osim spomenutih Velikih pečata, te nagrada publike, koje dodjeljuju HRT i Aviteh, dodjeljuju se i dva Mala pečata, jedan u kategoriji autora/ice do 35 godina starosti, a drugi u kategoriji kratkometražnog filma. Nagrada Movies that Matter

dodjeljuje se filmu koji na najbolji način promiče ljudska prava. Počasni Veliki pečat dodjeljuje direktor festivala Nenad Puhovski autorima koji su značajno doprinijeli dokumentarizmu, a po sedmi je put dodijeljena i nagrada FIPRESCI – nagrada koju dodjeljuje Međunarodna federacija filmskih kritičara. ZagrebDox je također nominirao dokumentarac za godišnju nagradu Europske filmske akademije.

U sklopu 21. ZagrebDoxa održan je niz panela i posebnih programa:

- DoXXL PANEL: Audio Dox – Slušanjem do razumijevanja
Sudjelovali su: Agnieszka Czyżewska Jacquemet, Daniel Kupšovský, Liam O'Brien, Nicole Terborg i Olivia Humphreys
- DoXXL PANEL: Studenti u blokadi - drukčiji svijet je moguć?
Sudjelovali su: Aleksandar Reljić, Pavle Hrnčić, Teodora Rudić, Irina Masnikosa i Nika Keserović
- PREDAVANJE: Okvir budućnosti: AI, istina i etika dokumentarizma
Sudjelovali su: Nadežda Čačinović, Marko Zelenović, Marko Porobija i Tomislav Fiket
- PREDAVANJE: PUBLIKUM - Povezivanje vašeg audiovizualnog projekta s publikom uz pomoć antropologije potpomognute umjetnom inteligencijom
Predavač: Niels Alberg
- PREDAVANJE: Putujući Docs: Umjetna inteligencija u audiovizualnoj produkciji - od koncepta do prakse
Predavači: Anna Giralt Gris i Jorge Caballero
- MASTERCLASS: Margje de Koning - Movies that Matter: O filmu i utjecaju
- MASTERCLASS: Peter Mettler - Neka život napravi ovaj film
- MASTERCLASS: Tomasz Wolski - Slušati archive

Nagrađeni filmovi 21. ZagrebDoxa

Veliki pečat - Međunarodna konkurencija

Gospodin Nitko protiv Putina / Mr. Nobody Against Putin; David Borenstein i Pavel „Pasha“ Talankin; Danska, Republika Češka

Posebno priznanje - Međunarodna konkurencija

Protjerivačica ljubavnica / Mistress Dispeller; Elizabeth Lo; Kina, SAD

Veliki pečat - Regionalna konkurencija

Lekcije mog tate / My Dad's Lessons; Dalija Dozet; Hrvatska

Posebno priznanje - Regionalna konkurencija

Ko će pokucati na vrata mog doma / At the Door of the House Who Will Come Knocking; Maja Novaković; Srbija, Bosna i Hercegovina

Mali pečat - Najbolji kratki film

Tko voli Sunce / Who Loves the Sun; Arshia Shakiba; Kanada

Posebno priznanje - Najbolji kratki film

Druga strana planine / The Other Side of the Mountain; Yumeng He; SAD, Kina

Mali pečat - Najbolji film mladog/e autora/ice do 35 godine

Odlazak / Wind Has No Tail; Ivan Vlasov i Nikita Stashkevich; Rusija

Posebno priznanje - Najbolji film mladog/e autora/ice do 35 godine

Oči Gaze / Eyes of Gaza; Mahmoud Atassi; Katar

Nagrada Movies That Matter

Sudane, sjećaj nas se / Sudan, Remember Us; Hind Meddeb; Francuska, Tunis, Katar

Posebno priznanje - Movies That Matter

Trans Memoria; Victoria Verseau; Švedska, Francuska

Nagrada Teen Dox

Škola sreće / Lessons of Happiness; Oleksii Yeroshenko; Ukrajina

Posebno priznanje - Teen Dox

Gdje su djeca bezimena / Where the Kids Have no Name; Jamillah van der Hulst; Nizozemska, Bangladeš

Počasni Veliki pečat

Peter Mettler

Nagrada FIPRESCI

Noć kojota / Night Of The Coyotes; Clara Trischler; Njemačka, Austrija

HRT nagrada publike za regionalni film

Svećenica / Woman of God; Maja Prettner; Slovenija

Aviteh nagrada publike za međunarodni film

Na domaćem terenu / Home Game; Lidija Zelović; Nizozemska

Probrani naslovi s ovogodišnjeg izdanja ZagrebDoxa bili su dostupni našoj publici i izvan festivalskih datuma i lokacija. Od 6. do 13. travnja, 15 naslova bilo je postavljeno na streaming platformu Loly.tv. Sam ZagrebDox, kao i selekcija od 5 kratkometražnih filmova s ovogodišnjeg programa, predstavljani su 19. lipnja na Festivalu mediteranskog filma Split u sklopu njihova programa „Festival u gostima“.

Sklopljeno je partnerstvo s INmusic festivalom te su četiri filma sa ZagrebDoxa i jedan Factumov film prikazivani u loopu u sklopu programa Silent Cinema, na lokaciji i za vrijeme trajanja ovog renomiranog glazbenog festivala, od 23. do 25. lipnja. U suradnji s Centrom za kulturu i film Augusta Cesarca održan već tradicionalni dvodnevni program ZagrebDox Summer, uz projekcije filmova *Gospodin Nitko protiv Putina* (22. srpnja) te *Protjerivačica ljubavnica* (23. srpnja).

6. ZAGREBDOX PRO 2025.

O PROGRAMU ZAGREBDOX PRO:

Međunarodni festival dokumentarnog filma ZagrebDox pokrenut je 2005. godine i prvi je festival u regiji namijenjen isključivo prikazivanju i promoviranju dokumentarnih filmova. Publika ZagrebDoxa narasla je od 6.000 posjetitelja u prvoj godini na više od 15.000 u recentnim izdanjima. Festivalska konkurencija podijeljena je na regionalnu i međunarodnu, i to u nastojanju pružanja prilike regionalnim autorima da se predstave u okviru svojih produkcijskih mogućnosti, ali i kako bi se ukazalo na potrebu jačanja lokalne i regionalne produkcije i stvaranja okruženja u kojem takve podjele više neće biti potrebne. Imajući na umu slabije produkcijske mogućnosti u Hrvatskoj i regiji u odnosu na ostatak Europe, organizatori ZagrebDoxa su uz festival pokrenuli i edukativni program ZagrebDox Pro, kako bi pomogli osposobljavanju i umrežavanju hrvatskih i regionalnih redatelja i producenata dokumentarnih filmova i omogućili im bolji pristup europskim televizijama, fondovima i publici, kao i razmjenu znanja i iskustava s europskim kolegama u vidu 6-dnevne intenzivne dokumentarističke radionice. ZagrebDox Pro osmišljen je kao program usavršavanja dokumentarnih projekata u svim fazama produkcije s ciljem unaprjeđivanja poslovnih vještina, olakšavanja pristupa hrvatskih i regionalnih producenata kanalima europskog tržišta dokumentarnog filma, poticanja europskih koprodukcija, te promocije autorskog dokumentarnog filma srednje i istočne Europe.

U dvadeset godina svog postojanja, ZagrebDox Pro doveo je u Zagreb i surađivao s renomiranim predavačima: *Tue Steen Müller, Cecilia Lidin, Leena Pasanen, Lucie Kon i Stefano Tealdi*, uz sudionike iz svih zemalja regije i gostovanje urednika institucija kao što su *BBC, YLE, Discovery Channel, Jan Vrijman Fond, The Doc Heads Fund, IDFA Bertha Fund, Hrvatski audiovizualni centar, ZDF / Arte, ARD/MDR, ORF, RAI3, N1, AJBalkans, HBO Europe, Radio-televizija Slovenije, HRT, Nova TV, RTL Hrvatska, Federalna televizija BiH, B92, Radio-televizija Srbije, Radio-televizija Makedonije*; potom predstavnika

distributera iz kuća Autlook Films, Taskovski Films, Deckert Distribution, Cat&Docs, Journeyman Pictures, Slingshot Films, Visible Film; predstavnika renomiranih festivala DOK Leipzig, Sheffield Doc/Fest, IDFA, Ji.hlava IDFF, Sundance i mnogih drugih. Više od šezdeset filmova koji su u fazi razvoja sudjelovali u programu ZagrebDox Pro uspješno su realizirani. Jennifer Fox, Marcel Łoziński, Paul Powels, Jon Alpert, Hanka Kastelicová, Uldis Cekulis, Jay Rosenblatt, Victor Kossakovski, Hans Robert Eisenhauer, Jon Bang Carlsen, Kim Longinotto, Želimir Žilnik, Marc Isaacs, John Appel, Nino Kirtadze, Erik Gandini, Jeremy Humphries, Mehrdad Oskouei, Talal Derki, Anna Zamecka i Eva Mulvad održali su majstorska predavanja, Desk Kreativne Europe – ured MEDIA različite radionice i prezentacije, a održani su i brojni okrugli stolovi i diskusije o temama važnim u dokumentarnom filmu. ZagrebDox Pro za brojne hrvatske i regionalne redatelje i producente i njihovu publiku čini Zagreb jedinstvenim mjestom susreta, povezivanja i edukacije koji im otvara vrata europskog i svjetskog dokumentarnog tržišta.

ZAGREBDOX PRO 2025. - SLOW PITCH

U organizaciji ZagrebDox Pro programa susreli smo se s nizom pitanja iz kojih se iskristalizirao Slow Pitch koncept. A pitanja su bila ona koja industrijska događanja prate u cijelom festivalskom svijetu: Uspijeva li sve veća kompetitivnost unutar industrije dokumentarnog filma rezultirati sve većim brojem kvalitetnijih dokumentaraca? Je li to pravi model tržišta dokumentarnih naslova? Postoji li alternativa ponekad iznimno stresnom postupku predstavljanja autorskih projekata u nastajanju? U kojem je pitch umjetnosti bitniji od umjetnosti pitchanja. U nekompetitivnoj atmosferi, bez stresa od „pobjede“, u svojevrsnom „slow pitch“ ozračju. Bi li se takav pristup predstavljanju projekta, odnosno pripremi tog predstavljanja mogao smatrati antiindustrijski u smislu industrije dokumentarnih filmova? I time kontraproduktivnim? Ili bi dodatna posvećenost mogla biti odgovor na isticanje posebnosti svakog od projekata koji se predstavljaju?

Ovogodišnje izdanje ZagrebDox Pro programa pokušalo je pronaći odgovore upravo na ova pitanja. Tijekom pet dana programa četiri mentora - Nebojša Slijepčević, Ana Fernandez Saiz, Tue Steen Müller i Ieva Ūbele - u potpunosti su bili fokusirani na samo osam projekata i njihove autore.

Odabrani su projekti iz Hrvatske, Ukrajine, Bugarske, Italije, Rumunjske, Irana i Estonije.

Odabrani projekti:

- *Bez zamjere / No Offence*; Lucija Marčec; Hrvatska
- *Dvije slike u sekundi / Two Pictures Per Second*; Mladen Ćapin; Hrvatska
- *Entr'actes*; Jurij Šilov; Ukrajina
- *Gdje se gnijezde ljudi i rode / Nests of Storks and People*; Petko Gyulchev; Bugarska
- *Glasna tišina / Sonic Silence*; Ludovico Chincarini; Italija
- *Izgubljeno/nađeno: Razotkrivanje istine / Lost and Found: Uncovering the Truth*; Laurentiu Garofeanu; Rumunjska
- *Lost in Tehran, Lost in Japan*; Jafar Najafi; Iran
- *Na vjetrovima ledenih polja / In the Winds of the Icefields*; Mihkel Oksmann; Estonija

Kako bismo ovu vrstu nekompetitivne atmosfere koja teži trajnijem konstruktivnom napretku projekata učinili što realnijom, organizirali smo i nagrade ovogodišnjeg PRO programa – financijsku potporu Al Jazeera Balkans, savjetničku nagradu Impronta Filmsa iz Londona i rezidencijalnu nagradu na RAFF - Rab Film Festivalu. Te nagrade dodatno ističu posvećenost izabranim projektima i nakon završetka ovog prvog Slow Pitch ZagrebDox Pro izdanja.

Cilj je programa bio pomoći sudionicima individualnim radom na razvoju njihovih projekata s cijenjenim stručnjacima za dokumentarni film, dati priliku sudionicima

da uče kroz studije slučajeva uspješnih dokumentarnih filmova te im omogućiti da se umreže s kolegama.

Teorijski dio ZagrebDox Pro programa ove se godine usmjerio na tematiku „Magla istine - AI i Dox“. Segment posvećen umjetnoj inteligenciji, mogućnostima koje ona nudi i etičkim aspektima koje ne možemo zanemariti, otvorio je ključne rasprave kako za sudionike tako i za širu javnost. Kako možemo koristiti generativne tehnologije sposobne stvoriti uvjerljive - ali potencijalno netočne - slike, zvukove ili arhivske materijale bez ugrožavanja povjerenja publike? Kako čuvamo integritet naših dokumentarnih priča? Ovaj program je istražio kreativni potencijal umjetne inteligencije, kao i etičke smjernice koje bi trebale oblikovati njezinu upotrebu u dokumentarnoj produkciji. Ispitivalo se gdje AI može poboljšati pripovijedanje, a gdje se njime riskira kršenje temeljnih novinarskih i dokumentarističkih načela i vrijednosti.

ZagrebDox Pro program se održao od 1. do 5. travnja 2025. u prostorima uređenim za odvijanje radioničkog programa, opremljenim stolovima, stolicama, pločama za pisanje, plazma ekranima, prijenosnim računalima i razglasom. Centralna događanja ovog programa odvijala su se u dvoranama Hotela Academia te u dvoranama kina Kaptol Boutique i Dokukina KIC. Program se odvijao na engleskom jeziku i bio je u potpunosti besplatan, a podržavaju ga Grad Zagreb, Hrvatski audiovizualni centar, Hrvatsko društvo filmskih redatelja i Zaklada Kultura nova.

POSTIGNUTI CILJEVI:

- umrežavanje redatelja i producenata dokumentarnih filmova iz Hrvatske s kolegama iz regije, Europske unije i svjetske dokumentarističke mreže
- promocija dokumentarnih filmova u razvoju i produkciji
- otvaranje mogućnosti sufinanciranja dokumentarnih projekata u razvoju
- stjecanje novih znanja i vještina: budžetiranje dokumentarnog filma prema europskim standardima, efikasna pismena i usmena prezentacija projekta,

montiranje atraktivne video najave za film, primjena novih medija u dokumentaristici, prilike i izazovi međunarodnog financiranja dokumentarnog filma

- unaprijeđivanje rada na dokumentarnom filmu putem analize pozitivnih primjera uspješnih dokumentarnih projekata iz regije i Europske unije
- suradnja s regionalnim fondovima i podrška regionalnim koprodukcijama

7. ZAKLJUČAK

Unutar godine rada Factuma proizveli smo, distribuirali i promovirali hrvatske autorske dokumentarne filmove koji su dobili svoj prostor i publiku unutar zemlje i svijeta. Factumovi filmovi obišli su inozemne festivale dokumentarnog filma i streaming servise te su na taj način promovirali Hrvatsku i domaće autore te nas stavili na mapu svijeta autorskog dokumentarnog filma. U 2025. godini Factum je nastavio svoju glavnu misiju te će to kroz svoje projekte činiti i dalje. ZagrebDox je u dvadeset i jednu godinu svog postojanja stvorio publiku koja nam se svake godine ponovno vraća te s punim pravom postaje zahtjevnija. Na nama je da svojim daljnjim radom i širenjem svojih programa ispunimo njihove zahtjeve.